

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради
історичного факультету
від 21.12.2022 № 4

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ .
з комплексного кваліфікаційного екзамену .
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійна програма «Соціологія»
спеціальність «054 Соціологія»

м.Київ, 2022

програма підсумкової атестації

для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціологія»

Розробники:

кандидат соціологічних наук, доцент Зубченко О. С.,

кандидат соціологічних наук, доцент Стадник А. Г.,

кандидат політичних наук, доцент Іванець Т. М.

Програма підсумкової атестації обговорена та схвалена на засіданні кафедри філософії та соціології, протокол від 20.12.2022 № 6.

Зубченко О. С., 2022 рік

Стадник А. Г., 2022 рік

Іванець Т. М., 2022 рік

1. Пояснювальна записка

Метою атестаційного екзамену являється оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників освітньо-професійної програми «Соціологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики.

До основних *завдань* атестаційного екзамену відноситься перевірка:

- набутих здобувачем вищої освіти компетенцій (загальних та спеціальних);
- рівня володіння сучасним соціологічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв’язання складних задач та практичних проблем соціології;
- рівня володіння методологією та інструментарієм проведення соціологічного дослідження.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень досягнення визначених результатів навчання та їх відповідність кваліфікації «Бакалавр з соціології» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Перелік компетенцій випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати

основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя.

Здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел.

Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово.

Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку.

Навички усної та письмової комунікації українською та англійською мовами (за вибором студента, також іншими однією-двома іноземними мовами).

Здатність до самостійного навчання новим методам дослідження і до зміни наукового та науково-виробничого профілю своєї професійної діяльності.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб, раціонально співіснуванні з техносферою.

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. Співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, виконувати різні ролі й функції в колективі,

	<p>проявляти ініціативу, підтримувати та керувати взаєминами з іншими.</p> <p>Здатність діяти соціально відповідально та громадянські свідомо. Орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>Вміння спланувати соціологічне дослідження та скласти соціологічну звітність.</p> <p>Вміння зібрати й проаналізувати кількісну та якісну соціальну інформацію.</p> <p>Вміння підготувати аналітичні, дослідницькі й навчально-наукові роботи в галузі соціології.</p> <p>Вміння використовувати інформаційні технології та програмне забезпечення в галузі соціології.</p> <p>Здатність освоювати нові теорії, моделі, методи дослідження та навички розробки нових методичних підходів з урахуванням цілей і завдань дослідження.</p> <p>Здатність і готовність використовувати знання методів і теорій соціальних і гуманітарних наук при здійсненні експертної, консалтингової та аналітичної діяльності.</p> <p>Вміння використовувати соціологічні методи дослідження для вивчення актуальних соціальних проблем і для ідентифікації потреб та інтересів соціальних груп.</p> <p>Здатність самостійно розробляти засновані на професійних соціологічних знаннях пропозиції та рекомендації щодо вирішення соціальних проблем, а також розробляти механізми узгодження інтересів соціальних груп і</p>

	<p>спільнот.</p> <p>Здатність і готовність до планування та здійснення проектних робіт у галузі вивчення громадської думки, організації роботи маркетингових служб, проведення соціальної експертизи політичних і науково-технічних рішень.</p> <p>Здатність вільно користуватися сучасними методами збору, обробки та інтерпретації комплексної соціальної інформації (відповідно до профілю ООП) для постановки і вирішення організаційно-управлінських завдань, у тому числі що знаходяться за межами безпосередньої сфери діяльності</p>
--	--

Результати навчання

РН-1	Здатність аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності попереднього життя українського народу, визначати особливості сучасного соціально-політичного розвитку українського суспільства та його перспективу.
РН-2	Знання основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя.
РН-3	Грунтовні знання з гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, галузевих та спеціальних соціологічних теорій, викладання яких зорієнтоване на можливість практичного застосування отриманих теоретичних знань.
РН-4	Базові уявлення про: сучасну методологію наукових досліджень в галузі соціології методи емпіричної соціології соціальні технології, зокрема методики та прийоми проведення PR-кампаній.
РН-5	Здатність застосовувати знання та розуміння для розв'язання

	практичних завдань в галузі кількісних та якісних прикладних соціологічних досліджень.
PH-6	Здатність до оцінювання, інтерпретації та синтезу інформації отриманої з різних джерел.
PH-7	Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з фундаментальних та професійних дисциплін в процесах отримання та опрацювання, представлення наукової інформації, її практичного застосування в соціальних технологіях.
PH-8	Здатність враховувати та застосовувати у практиці професійної роботи основні економічні закони, екологічні принципи, навички соціокультурної компетенції.
PH-9	Вміння використовувати принципи професійного спілкування на рівні сучасної української літературної мови здійснювати спілкування з учасниками трудового процесу.
PH-10	Вміння та навички абстрактного і конкретного мислення, здатність до творчої і результативної праці.
PH-11	Вміння та навички володіння комунікативними технологіями у майбутній професійній діяльності.
PH-12	Презентувати результати власної професійної діяльності, обираючи найбільш ефективні засоби самопрезентації.
PH-13	Вміння використовувати спеціалізоване комп'ютерне програмне забезпечення.
PH-14	Вміння організації власної діяльності та ефективного управління часом.
PH-15	Вміння обирати методи та засоби (в тому числі інноваційні) для підготовки до семінарів, виконання самостійних робіт, написання індивідуальних науково-дослідних завдань, курсової роботи.
PH-16	Навички спілкування, включаючи усну та письмову комунікацію

	українською мовою та принаймні однією із поширених європейських мов.
РН-17	Навички взаємодії із іншими людьми, уміння роботи в командах професіоналів різного профілю.
РН-18	Обирати індивідуальну освітню траєкторію у відповідності до власних здібностей та потреб, здійснювати ефективний самоменеджмент.
РН-19	Здійснювати етично виправдану професійну поведінку в різних ситуаціях професійної діяльності (ситуаціях ризику, конфлікту, морального вибору тощо).
РН-20	Постійно працювати над власним професійним вдосконаленням.

2. Перелік програмних питань з дисциплін

До атестаційного екзамену увійшли питання з навчальних дисциплін «Історія соціології», «Сучасні соціологічні теорії», «Соціологія управління», «Соціологія міжнародних відносин», «Соціологія масової комунікації», «Методологія соціологічних досліджень», «Програмування соціологічних досліджень».

1. Суспільство та соціальна взаємодія як об'єкт та предмет соціології. Трансформація уявлень про предмет соціології.
2. Основні функції соціології: теоретико-пізнавальні та практично-політичні.
3. Рівні соціологічного знання: загальносоціологічні теорії, теорії середнього рівня, емпірична соціологія.
4. Позитивізм О. Конта. Концепція співвідношення суспільства та індивіда
5. Психологія натовпу Г. Лебона.
6. Теорія наслідування Г. Тарда як ключ до пояснення соціальної поведінки
7. Органіцизм та еволюціонізм у теорії Г. Спенсера.
8. Теорія «дзеркально Я» Ч. Кулі
9. Символічний інтеракціонізм Дж Міда. «І» та «me».
10. Соціологічні аспекти психоаналіза у творчості З. Фрейда. Структура особистості: Воно, Я, Над-Я
11. Розуміюча соціологія М. Вебера. Теорія соціальної дії та вчення про типи легітимного панування.
12. Особливості творчості Е. Дюркгейма. Суспільні норми та цінності, поняття анамії.
13. Теорія соціальної поведінки В. Паретто. Теорія еліт
14. Структурно-функціональна теорія Т. Парсонса.
15. Функціональний аналіз Р. Мертонса.

- 16.Феноменологічна соціологія А. Шюца: життєвий світ та повсякденність
- 17.Наукові дослідження, їх різновиди та структура. Класифікації методів дослідження.
- 18.Програма дослідження: структура та основні етапи. Гіпотези дослідження
- 19.Вибірковий метод: генеральна сукупність, вимоги та методи формування вибірки.
- 20.Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність. Види валідності, валідизація та забезпечення надійності інформації.
- 21.Спостереження як метод збору інформації: види, переваги, недоліки, роль спостерігача
- 22.Експеримент як метод збору інформації: види, процес планування та організації, внутрішня та зовнішня валідність
- 23.Анкетування як метод опитування: види анкетувань, типи анкет та різновиди питань, основні вимоги до анкет та питань.
- 24.Інтервювання як метод опитування, його види
- 25.Експертні опитування: види та процедури експертного опитування. Пошук, відбір та підготовка експертів.
- 26.Аналіз документів як метод збору інформації. Контент-аналіз.
- 27.Соціальна статистика як метод збору інформації.
- 28.Соціометрія: особливості застосування та інструментарій, соціометричні індекси, матриці,соціограми
- 29.Структура, елементи та функції програми соціологічного дослідження
- 30.Біографічний метод: історія, основні напрямки, сфери застосування
- 31.Методики соціологічних досліджень та їх різновиди.
- 32.Методологія як фундаментальна основа визначення стратегії дослідження
- 33.Соціальна складова особистості. Соціальні статуси та соціальні ролі (поняття та види).

34. Соціалізація особистості: сутність, етапи, механізми, суб'єкти та агенти. Поняття ресоціалізації.
35. Підходи до розуміння понять «гендерна ідентичність», «гендерний стереотип». Основні прояви гендерної рівності та дискримінації.
36. Професійна діяльність як складова соціального життя: поняття, етапи професіоналізації, мотивація та стимулювання професійної діяльності, професійне вигорання та професійні кризи.
37. Поняття конфлікту, основні види та стилі поведінки в конфліктних ситуаціях. Рольові конфлікти
38. Запобігання та розв'язання конфліктів у різних сферах життя.
39. Управління як вид соціальної діяльності. Лідерство, керівництво та корпоративна культура.
40. Сім'я як соціальний інститут: характеристика, функції, види, актуальні проблеми.
41. Соціальна група: поняття, основні ознаки. Класифікація соціальних груп (малі, середні, великі)
42. Натовп як велика стихійна група: основні характеристики та типологія.
43. Етнічні групи: поняття, форми існування етносів, етнічні процеси, етнічна ідентичність та свідомість.
44. Мала соціальна група: поняття, класифікація, структура та процеси в малій групі. Комформізм та згуртованість.
45. Соціальний інститут: поняття, характерні ознаки, основні види та функції
46. Соціальна стратифікація та соціальна нерівність: поняття, критерії, види.
47. Соціальна мобільність: поняття, типи, механізми, чинники.
48. Міграція як вид просторової соціальної мобільності: сутність, соціальні та психологічні характеристики.

3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти

Оцінка за підсумкову атестацію з комплексного кваліфікаційного екзамену є сумою балів, які здобувач вищої освіти отримує за відповіді за кожним з питань, передбачених чинною програмою.

Комплексний кваліфікаційний екзамен проводиться в усній формі та оцінюється від 0 до 100 балів (три питання, перше та друге питання оцінюється від 0 до 35 балів та третє питання – від 0 до 30 балів).

100-бальна шкала	ЄКТС	Національна шкала	визначення
90-100	A	відмінно	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю помилок
82-89	B	дуже добре	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками
74-81	C	добре	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю грубих помилок
64-73	D	задовільно	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю недоліків
60-63	E	достатньо	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості
менше 60	F	незадовільно	Незадовільна відповідь, виконані завдання не відповідають критеріям якості

4. Список літератури

1. Батаєва К., Бурлачук В., Степаненко В. (ред.). Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018.
2. Зарубіжна соціологія (XX - початок XXI століття): хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара ; уклад.: В. Г. Городяненко, В. В. Ніколенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2009. 654 с.
3. Захарченко М. В. Історія соціології від античності до початку XX ст.: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К. : Либідь, 1993. 334 с.
4. Історія соціології: навчальний посібник / За ред. І.П. Рущенка. Х.: ТОВ «Планета-Прінт», 2017. 442 с.
5. Козирєв М.П. Соціологія : підручник. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 655 с.
6. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс: підручник. К.: Каравела, 2004. 456 с.
7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. К. : МАУП, 1999. 344 с.
8. Рахманов О.А., Бульбенюк С.С., Манелюк М.Ю. Історія соціології (у 2-х книгах): навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2017. 259 с.
9. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. К.: Атіка, 2004. 480 с.
10. Слющинський Б.В. Соціологія: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ. Маріуполь, 2011. 148 с.
11. Соціологія: підручник / Ю. Ф. Пачковський та ін.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 416 с.
12. Танчин І.З. Соціологія. К. : Знання, 2007. 351 с.
13. Яремчук С.С. Соціологія: навч. посіб. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2015. 239 с.
14. Ярошенко А.О. Курс лекцій з історії соціології. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. 195 с.